

küldöttei a legsúlyosabb vádakkal illették az angol szakszervezeteket. Általában, az adminisztratív kérdésektől eltekintve, az angolokat jobban támadták, mint az amerikaiakat, mert gyarmati politikájukkal erre több okot is adtak. A baloldal taktikája általában jónak bizonyult, mert Carey, aki azzal az eltökélt szándékkal jött az ülésre, hogy szakadást idéz elő, a végén kijelentette, hogy egy „new deal nyílik meg a Világszövetség életébe”. Az angolok pedig egyenesen örültek annak, hogy az egység nem bomlott fel. Carey aki fanatikusan reakciós és azonkívül valami szent küldetésben hisz, végül is izolálva volt. Még egy fontos kérdést tárgyalt meg az ülészak, és ez a nemzetközi szakmai szervezetek problémája. Mint tudvalevő, a Világszövetség megalakulásakor Citrine csak abban az esetben volt hajlandó ezeket beolvasztani a Világszövetségbe, ha az FSM-hez való viszonyukat előbb szabályozzák. Ebben a kérdésben a baloldal elérte azt, hogy szeptemberre Párizsban egy konzultatív konferenciát hívnak össze ebben az ügyben és előre eltökélték, hogy amennyiben csak egy ilyen nemzetközi szakmai szervezet csatlakozik, azonnal megalakítják a Világszövetségen belül ezt a szervezetet és kidolgozzák annak alapszabályait. Márpedig erős kilátás van arra, hogy legalább két-három ilyen szervezet csatlakozni fog. A szovjet kiküldötteknek az volt az álláspontjuk, hogy a Világszövetségnek erősebben ki kell építeni a kapcsolatát a Bureau International de Travailjal és mielőbb hivatalos összeköttetésbe kell lépni vele, főképpen annak munkavállaló csoportjával. Erre vonatkozólag a végrehajtóbizottság egyhangú határozatot hozott.

MOL XIX-J-1-j 23. doboz 27/a (eredeti)

¹ Robert Chambeiron az ellenállás aktív résztvevője, 1944-1951 között független képviselő, a „Groupe Progressiste” képviselőcsoport tagja.

² MUR = Mouvement Unifié de la Résistance (Egyesült Ellenállási Mozgalom).

478. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1948. május 31.)

A francia gyarmatbirodalomban, amint arról már előzőleg ismételten beszámoltam, átmeneti és felületen mutatkozó viszonylagos nyugalom ellenére is, a forrongás tovább tart és a háború befejezése óta felmerült összes problémák ma is megoldatlanok.

A legsúlyosabb a helyzet Indokínában, ahol a tavasz folyamán két súlyos támadás történt francia konvoyok ellen. (Lásd 28/pol. - 1948 számú jelentést.) Az indokínai kérdés megoldása nemcsak hogy állandó súlyos vér- és anyagi áldozatába kerül a francia népnek, de bel- és külpolitikai szempontból is kényes és sok gondot okozó kérdés. A többi hatalmon kívül ugyanis, amelyeknek gyarmatai vannak Ázsiában (Anglia, Hollandia), főleg az Amerikai Egyesült Államok azok, amelyek állandóan sürgetik a francia kormányt, simítsa el az indokínai helyzetet, mert az ottani áldatlan guerillaháború számukra is kellemetlen, és pedig elsősorban kínai vonatkozásban. Ho-Si Minh és csapatai ugyanis szoros összeköttetésben állnak a kínai kommunista kormánnyal és harcosokkal, és a vietnami ellenállás győzelme esetén komoly veszedelem fenyegetné Csang Kai-seket Kína délyugati határán is.

Az indokínai helyzet lecsillapítása annyival is inkább érdeke volna a francia kormánynak, mivel az ottani háború költségei már meghaladták a 100 milliárd francia frankot, és eddig mintegy 8000 francia, illetve francia parancsnokság alatt harcoló fehér katonára (sajnos sok magyar is van köztük) esett el, illetve pusztult el a dzsungelben. A kiadások ma is napi 40 millió frank körül mozognak, ami igen súlyos megterhelést jelent a francia költségvetés és az adót egyébként sem szívesen fizető franciák számára. Ezen-

kívül belpolitikai szempontokból is igen fontos volna a francia kormány számára, ha az indokínai helyzetet békésen tudná megoldani, mert nemcsak a kommunista párt, de más oldalról is, elsősorban francia intellektuel körökből, valamint az SFIO vezetőségének köréből is éles támadások és súlyos kritikák hangzanak el naponta a kormány indokínai politikájával szemben.

A kormány tett, sőt állandóan tesz is kísérleteket arra nézve, hogy békés megoldást hozzon létre Indokínában, de ideológiai megfontolásokból, valamint amerikai nyomásra csupán a jobboldali elemekkel hajlandó tárgyalásba bocsátkozni. Így a télen Genfben Bao Dai excsászár és Bollaert francia kormánybiztos között folytatott tárgyalások sikertelensége ellenére is ezt a vonalat igyekezett újra felvenni, és M. Bollaert az excsászár Ázsiába való visszatérése után ismételtén folytatott ott vele tárgyalásokat. Viszont e tárgyalások sem vezettek semmi eredményre, és pedig elsősorban azért, mert Bao Dai nem volt hajlandó belemenni abba, hogy nevét és személyét felhasználják Ho-Si Minh mozgalma ellen.

A kormány erre Xuan tábornokot, Kokinkina francia részről megszervezett és elismert „nemzeti kormányának” miniszterelnökét nevezte ki az egész vietnami köztársaság miniszterelnökévé. A „parlament”, amely Xuan tábornokot miniszterelnökké „választotta”, a francia katonai ellenőrzés alatt álló tartományok területéről katonai hatalommal berendelt képviselőkkel áll. Ez a politikai manőver annyira átlátszó és esetlen, hogy francia hivatalos részről is láthatóan tartózkodtak annak nagyobb publicitást adni. Viszont nem akadályozhatták meg azt, hogy a baloldali sajtó azt ki ne pellengérezze. Az akció célja értesülésem szerint az, hogy francia részről egy kollaboráns bennszülött szervezetet és adminisztrációt szeretnének kiépíteni, amely legalább kifelé bizonyos camouflážét mutathatna fel a katonai diktatúra fedezésére. A távolabbi elgondolás az volna, hogy ez akció sikere esetén – ami erősen kétséges – előkészítsék Bao Dai visszatérését francia protektorátus alatt. A francia gyarmati szakértők megítélése szerint ugyanis az excsászár az egyetlen, akinek neve, főleg nemzetközi vonatkozásban és [a] francia presztízs szempontjából ellensúlyt jelenthetne Ho-Si Minh-nyel szemben. Viszont Bao Dai, amint fentebb is említettem, ismervén népe hangulatát, eddig nem volt hajlandó nevét odaadni semmiféle akcióhoz, amely Ho-Si Minh ellen irányul, és nem valószínű, hogy ezen álláspontját egyelőre megváltoztassa. Viszont jellemző, hogy Xuan tábornok kinevezése alkalmával tett proklamációjában Bao Dairól mint „a császár Őfelségéről” emlékezett meg.

Indokínától nagy vonalakban nem sokban tér el a helyzet Madagaszkárban. Itt is állandóan folynak tovább a guerrillaharcok anélkül, hogy a francia katonaság és gyarmati adminisztráció sikert tudna elérni a nacionalistákkal szemben. Hivatalos francia részről igyekeznek ugyan az ellenállást bagatellizálni, de amint az ottani kormányzó, M. de Chevigné maga jelentette ki, „még van vagy 300 000 forradalmár”, viszont, tette hozzá gyorsan, ezek közül csupán 25 000 az „igazi terrorista”, a többi „félvezetett tömeg.” Madagaszkárban mégis annyi előnyük van a franciáknak a nacionalistákkal szemben, hogy a szigeten élő Hova néptörzs erősen elkülönülve a lakosság nagy tömegét alkotó göndör hajú, fekete bőrű bennszülöttektől és azokkal ellenséges viszonyban állva nem lelkesedésből, de kizárólag önvédelmi okokból a megszálló erőkhöz húz inkább, azoknak ezáltal értékes politikai támaszt szolgáltatva.

Az észak-afrikai gyarmatok közül az utóbbi időben Marokkóban voltak nehézségei a francia kormánynak. Ugyanis az ottani foszfátbányák munkásainak körében komoly sztrájkmozgalom keletkezett, amely többek között a Khouribga-i bánya termelését megbénította. A francia gyarmati hatóságok erre a legdrasztikusabb represszáliákkal feleltek, több szakszervezeti vezetőt és munkást letartóztattak, és az idegenlégió ismert legbru-

tálisabb eszközeivel igyekeztek a sztrájkot letörni. Pierre Hervé képviselőt, az „Humanité” kiküldött munkatársát pedig, aki el akart látogatni Khouribgába, kiutasították az ottani kerületből. A baloldali sajtó a legélesebben tiltakozott ezen intézkedés ellen, és ezzel kapcsolatban napokon át élesen támadta a francia gyarmati politikát.

Fentiekből kitűnik, hogy a francia kormány minden igyekezete ellenére is a francia gyarmatok kérdése éppen olyan megoldatlan ma, mint volt azelőtt egy évvel. Az ellentétek a nacionalista bennszülött lakosság és a megszálló erők között nem csökkentek, és az ellenállás többé-kevésbé nyílt formában mindenütt tovább tart. A kormány tudatában van annak, hogy alapvető megoldásra a vele szemben álló ellenállás ereje és elszántsága miatt képtelen, és ezért részben terrorral, részben pedig politikai taktikázással igyekszik hatalmát úgy-ahogy tovább fenntartani. Kérdés azonban, hogy a francia munkástömegek, valamint a polgári osztály demokratikusan gondolkodó része meddig fogja tűrni ezen gyarmati politika súlyos terheit, amelyek úgy anyagi, mint erkölcsi téren mind nyomasztóbbá válnak.

MOL XIX-J-30-a 19. doboz (eredeti)

479. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1948. május 31.)

Tisztelettel jelentem Miniszter Úrnak, hogy amikor május 16-án telefonon utasítást adott a három MNDSZ-kiküldött¹ vízumügyének erőteljes szorgalmazására, a követség azonnal eljárt a Külügyminisztériumnál. A francia Külügyminisztériumnál azt a választ adták, hogy az egyidejűleg Gobbi Hilda részére kért vízumot megadják, de a három MNDSZ-kiküldött aktáját a Belügyminisztérium átkérte, hogy tanulmányozás tárgyává tegye. Erre május 18-án kihallgatást kértem Moch belügyminisztertől, hogy a vízumok kiadását nála személyesen szorgalmazzam s egyúttal egyéb sérelmeinket is előadjam neki. Moch még aznap fogadott. A beszélgetés, bár udvarias keretek között, de meglehetősen ellenséges hangulatban folyt le.

Amikor előadtam kérésemet, Moch azonnal telefonált valamelyik osztályfőnökének és megígérte az ügy kivizsgálását, de ugyanakkor kertelés nélkül kijelentette, hogy nem szívesen adnak vízumot, ha kommunista megnyilatkozásokról van szó. Nincs ugyan még pontos értesülése a „Nők világhiállításáról”, de valószínűnek tartja, hogy ez is afféle kommunista propaganda. Erre megjegyeztem, hogy ez egy kulturális megnyilatkozás, és emlékezve a Külügyminisztérium kulturális osztályának vezetőjével, Joxe-szal folytatott beszélgetésemre (lásd 59/Pol. – 1948. sz. jelentést),² utaltam arra, hogy Franciaországnak is érdeke a francia-magyar kulturális közeledést elősegíteni, hiszen annak idején Joxe nekem is és másoknak is kifejtette, hogy helytelennek tartja, ha Franciaország nem veszi figyelembe a magyar változásokat és kulturális propagandájában nem támaszkodik a Magyarországon feltörő népi rétegekre. Moch-nak, a szociáldemokrata belügyminiszternek azonban nem ez az álláspontja, mert érvelésemre így válaszolt: „Kérem, mi nagyon jól tudjuk, hogy a kommunisták a kultúrát is arra használják fel, hogy bolsevik propagandát csináljanak. Nekünk nincs szükségünk arra, hogy az idegenek Párizsban a francia kommunistákat erősítsék. Ameddig a világ politikai helyzete olyan, mint amilyen, nem is kívánom a francia-magyar kulturális viszony kimélyítését.” A belügyminiszter szokimondó válasza nem lepett meg, mert tudtam róla, hogy a konok antikommunisták közé tartozik, de azért úgy tettem, mintha csodálkoztam volna. „Nem kívánok a francia belpolitikába beavatkozni” – feleltem –, „de az az érzésem, hogy Ön nem